

NGŨ LIỆU

Phụ lục 2.28

BÁNH ĐẬU

(Trích *Hà Nội băm sáu phố phường*)

- Thạch Lam -

Hình 1: Bánh đậu Hải Dương (Nguồn: Internet)

mồm chưa kịp nuốt, một cơn ho đã làm bật ra ngoài như làn khói ... Mất chỉ còn tiếc ngẩn ngơ nhìn.

(2) Bây giờ là thứ bánh đậu Hải Dương ấy không còn nữa. Có lẽ người ta thấy cái bất tiện của bột khô cho các trẻ bé và cho các ông cụ già. Ở Hà Nội³, người ta làm một thứ bánh đậu ngon hơn, đó là một thứ bánh đậu ướt, thứ bánh đậu có mỡ.

Bánh đậu Hải Dương lúc trước có điểm gì khác với bánh đậu Hà Nội ngày nay?

thứ bánh để ăn trong khi uống chè tàu⁴, cái vị béo ngọt của bánh

Hình 2: Bánh đậu Hà Nội (Nguồn: Internet)

¹ Hải Dương: là một tỉnh cũ thuộc vùng Đồng bằng sông Hồng, Việt Nam. Nay được sáp nhập với thành phố Hải Phòng.

² Chữ triện: là một kiểu chữ thư pháp Trung Quốc cổ. Đây là loại chữ tượng hình có nguồn gốc từ chữ giáp cốt thời nhà Thương và phát triển thành Kim văn nhà Chu sau đó phát triển thành chữ Triện ở nước Tần trong thời kì Chiến quốc.

³ Hà Nội: là thủ đô của Việt Nam, có lịch sử hơn 1000 năm tuổi, nổi tiếng với văn hóa truyền thống và bản sắc dân tộc. Thành phố này không chỉ là trung tâm chính trị mà còn là trung tâm lớn về kinh tế, văn hóa, giáo dục và khoa học của cả nước. Tên gọi “Hà Nội” có nghĩa là “vùng đất bên trong sông”, phản ánh vị trí địa lý đặc biệt của thành phố, được bao bọc bởi các con sông như sông Hồng và sông Đáy.

⁴ Chè tàu: chè sản xuất từ búp chè không ủ lên men, cánh nhỏ, nước xanh, có hương thơm (nguyên sản xuất ở Trung Quốc).

rất ăn với cái vị đắng của nước chè. Đó là thức bánh rất hợp dùng trong lúc thưởng thức ẩm chè ngon và tôi lấy làm tiếc rằng sao người ta lại không nghĩ chế ra một vài thứ bánh tương tự như thế nữa; để có đủ bánh mà đặt ra cái lệ "chè bánh" vào quãng năm giờ chiều, như thói tục người Anh. Một tục lệ đáng quý, khiến một ngày đầy đủ hơn, và sau cùng sự là bánh trái cũng khéo léo và tinh khiết hơn. Cũng là một công việc đáng làm, như sự khuyến khích các mỹ thuật khác trong nước. Bánh đậu ướt ngon nhất là bánh đậu của Hàng Bạc⁵ và Hàng Gai⁶. Bây giờ hai phố vẫn cạnh tranh nhau để lấy tiếng, và thêm vào cuộc tranh giành, còn có phố Hàng Đào⁷ và phố Hàng Đường⁸ nữa. Nào hiệu Ích Nguyên Hàng Gai, hiệu Giu Nguyên và Thanh Hiên Hàng Đường, ... Mỗi hiệu đều trình bày một thứ bánh với một hương vị riêng. Ai chiếm giải quán quân bánh đậu? Thật là khó giải quyết. Tôi lần lượt dùng hết chừng ấy thứ, đã ngẫm nghĩ và suy xét nhiều về cái vị ngon trước một chén chè tàu bốc khói. Tôi không có cái kiêu vọng⁹ bắt buộc người khác phải theo cái quyết định của mình. Nhưng tôi có quyền để đưa ra quyết định của mình!

Bánh đậu của Ích Nguyên thì thắng thắn và thực thà, mịn vì đậu ngon nguyên chất. Bánh của Thanh Quang nhiều hương thơm vani, nhưng đường dùng hay loạn soạn¹⁰, của Giu Nguyên thì ướt vì nhiều mỡ quá; của Cự Hương thì nhạt vị, của Việt Hương thì dẻo quá; tựa như đậu trắng, của Ngọc Anh thì hơi khô khan, của Thanh Hiên thì hơi cứng mình ... Kể về vị ngon, thì mỗi thứ của một hiệu đều có một đặc sắc riêng, đủ để cho người ta chuộng¹¹. Nhưng tôi thì ưa thích thứ bánh đậu của Hàng Gai hơn,

Chú ý cảm nhận của tác giả về các hiệu bánh đậu nổi tiếng.

⁵ Hàng Bạc: Phố Hàng Bạc trước 2025 thuộc phường Hàng Bạc, quận Hoàn Kiếm, nay thuộc phường Hoàn Kiếm, thành phố Hà Nội. Toàn phố có chiều dài khoảng 0,5 km nằm theo hướng Đông - Bắc. Đầu phố phía Tây là ngã tư giáp với các phố Hàng Ngang, Hàng Đào, Hàng Bồ. Đầu phố phía Đông giáp phố Hàng Mắm. Hàng Bạc nằm cách Hồ Hoàn Kiếm 0,3 km về phía Bắc.

⁶ Hàng Gai: nguyên là đất phường Đông Hà (nửa phố phía Đông) và phố Cổ Vũ (nửa phố phía Tây), đều thuộc tổng Tiền Túc (sau đổi thành tổng Thuận Mỹ) huyện Thọ Xương cũ. Trước năm 2025, phố Hàng Gai thuộc phường Hàng Gai, quận Hoàn Kiếm, nay thuộc phường Hoàn Kiếm, thành phố Hà Nội. Phố Hàng Gai có chiều dài 252 mét. Phố trải dài từ quảng trường Đông Kinh Nghĩa Thục đến phố Hàng Bông.

⁷ Hàng Đào: Phố Hàng Đào nằm theo hướng bắc - nam, dài khoảng 260m. Đầu phía nam của phố là quảng trường Đông Kinh Nghĩa Thục sát bờ hồ Hoàn Kiếm, đầu phía bắc giáp phố Hàng Ngang. Phía tây của phố là các nhà mang số chẵn, phía đông là các nhà mang số lẻ. Tên phố có nguồn gốc từ mặt hàng vải nhuộm đỏ được bán nhiều ở phố. Hiện nay Hàng Đào là phố một chiều cho các phương tiện giao thông và vẫn được coi là phố buôn bán chính, đặc trưng của người Hà Nội.

⁸ Hàng Đường: là một phố trong khu phố cổ Hà Nội, chạy theo hướng bắc - nam, đầu phía nam nối vào phố Hàng Ngang, đầu phía bắc nối vào phố Đồng Xuân. Cắt ngang phố có phố Hàng Cá và Ngõ Gạch. Trước năm 2025, phố Hàng Đường thuộc phường Hàng Đường, quận Hoàn Kiếm, nay thuộc phường Hoàn Kiếm, thành phố Hà Nội. Tên phố có nguồn gốc từ các mặt hàng kẹo bánh và các sản phẩm làm từ đường, mật.

⁹ Kiêu vọng: tự cao, tự đại, tin tưởng mù quáng vào bản thân, có ảo tưởng về năng lực hoặc vị thế của mình.

¹⁰ Loạn soạn: đường chưa nhuễn, hạt còn to; nên khi chạm tay hay trộn sẽ phát ra âm thanh "loạn soạn" – hơi sạn, không mịn.

¹¹ Chuộng: quý và thích hơn những cái khác.

vì giản dị và mộc mạc. Đậu thì nguyên chất đậu, và hương thơm cũng chỉ là hương riêng của bột đậu xanh. Cho nên bỏ vào mồm thì tan đều, ăn ngấm ngấm rồi mới thấy béo, suy xét rồi mới thấy thơm. Cái ông cụ già làm bánh ở hiệu đó có nói chuyện rằng: trước kia, vì theo thời, ông cũng cho thêm hương vani vào bánh. Nhưng các khách hàng quen, trong số đó có vài ông khách hàng già ở ngoại ô¹², đều yêu cầu nên giữ nguyên hương vị đậu xanh như xưa, và nhà hàng từ đó cứ theo như thế. Đây thật là một ý kiến hay!

(Thạch Lam; *Hà Nội băm sáu phố phường*, NXB Văn học, năm 1943, tr.29 – 30)

¹² Ngoại ô: vùng ở rìa nội thành của thành phố.

CÂU HỎI, NHIỆM VỤ

VĂN BẢN KÍ 28

☺ TRƯỚC KHI ĐỌC

Chia sẻ: Em còn nhớ thứ bánh hay món quà vật nào mà em thường được người thân mua tặng mỗi khi họ đi đâu xa về không? Hãy chia sẻ một chút nhé!

📖 ĐỌC VĂN BẢN

BÁNH ĐẬU

(Trích *Hà Nội băm sáu phố phường*, Thạch Lam)

(Phụ lục 2.28)

📄 SAU KHI ĐỌC

☀ KIẾN THỨC BỔ TRỢ

1. Thể loại tản văn và tùy bút (Phụ lục 1)

2. Đôi nét về tác giả và tác phẩm (Phụ lục 3.10)

THỰC HIỆN NHIỆM VỤ

Câu hỏi nhận biết

Câu hỏi 1: Văn bản “Bánh đậu” thuộc thể loại nào?

- A. Tản văn
- B. Tùy bút
- C. Hồi kí
- D. Du kí

Câu hỏi 2: Đánh dấu (✓) vào cột “Đúng” hoặc “Sai” cho các nhận định dưới đây:

Nhận định	Đúng	Sai
a, Văn bản được kể theo ngôi kể thứ nhất, người kể chuyện xưng “tôi”		
b, Nhân vật “tôi” không bộc lộ cảm xúc nào khi nói về món bánh đậu, chỉ thiên về kể sự việc một cách khô khan.		
c, Người kể chuyện trực tiếp tham gia vào các tình huống, tự ghi lại những quan sát và cảm nhận của mình.		
d, Đoạn trích có sử dụng nhiều từ ngữ địa phương.		

Câu hỏi 3: Xác định thành phần câu trong câu văn sau: “Thuở nhỏ, chúng ta thích ăn thức quà ấy lắm, nhưng nếu chúng ta mắc bệnh ho, thì không khỏi lắm lúc bực mình.”

Câu hỏi thông hiểu

Câu hỏi 4: So sánh điểm khác nhau giữa bánh đậu Hải Dương và bánh đậu Hà Nội theo bảng dưới đây:

Bánh đậu Hải Dương	Bánh đậu Hà Nội

Câu hỏi 5: Tìm và phân tích những câu văn bộc lộ trực tiếp cảm xúc, suy nghĩ của tác giả khi nói về các hàng bánh đậu ở Hà Nội.

Câu hỏi 6: Xác định chủ đề của văn bản. Nêu những cơ sở để xác định được chủ đề đó.

Câu hỏi 7: Chọn 1 câu văn cho thấy lời văn của tùy bút như lời trò chuyện tâm tình. Theo em, đặc điểm đó của lời văn có tác động như thế nào đến cảm nhận của người đọc?

Câu hỏi vận dụng

Câu hỏi 8: Qua những phân tích của tác giả về các hiệu bánh nổi tiếng, em có ấn tượng với hiệu bánh nào nhất? Hãy viết đoạn văn ngắn khoảng 7 – 9 câu để nêu cảm nhận của bản thân nhé!

Câu hỏi 9: Tác giả ưa thích bánh Hàng Gai vì nó giản dị và mộc mạc, giữ nguyên hương vị đậu xanh. Hãy chọn một món ăn truyền thống của địa phương, nơi em đang sống. Đề xuất một cách thức để giữ trọn vẹn hương vị nguyên bản của món ăn đó trong khi vẫn đáp ứng được nhu cầu và sở thích của thế hệ trẻ.

HƯỚNG DẪN TRẢ LỜI

Văn bản kí 28: Bánh đậu (Thạch Lam)

*** SAU KHI ĐỌC:**

Câu 1: *Gợi ý đáp án:*

- Đáp án: **B**

Câu 2: *Gợi ý đáp án:*

Nhận định	Đúng	Sai
a, Văn bản được kể theo ngôi kể thứ nhất, người kể chuyện xưng “tôi”	X	
b, Nhân vật “tôi” không bộc lộ cảm xúc nào khi nói về món bánh đậu, chỉ thiên về kể sự việc một cách khô khan.		X
c, Người kể chuyện trực tiếp tham gia vào các tình huống, tự ghi lại những quan sát và cảm nhận của mình.	X	
d, Đoạn trích có sử dụng nhiều từ ngữ địa phương.		X

Câu 3: *Gợi ý đáp án:*

Thuở nhỏ, **chúng ta** // thích ăn thức quà ấy lắm, (nhưng nếu) **chúng ta** // mắc bệnh ho,
TN CN1 VN1 CN2 VN2
thì không khỏi lắm lúc bức mình.

Câu 4: *Gợi ý đáp án:*

Bánh đậu Hải Dương	Bánh đậu Hà Nội
- Là bánh khô, bột nhỏ như phấn, dễ vụn. - Dễ gây khó chịu với trẻ nhỏ hoặc người già khi ăn. - Có hình vuông, in chữ triện, gọi nhớ kỷ niệm tuổi thơ. - Là món quà quê mộc mạc, giản dị.	- Là bánh đậu ướt, có thêm mỡ nên mềm, dẻo - Dễ ăn, thơm béo, phù hợp khi ăn cùng chè tàu. - Có nhiều hiệu bánh nổi tiếng ở Hàng Gai, Hàng Đường... - Là sản phẩm tinh tế, cải tiến của người Hà Nội hiện đại.

Câu 5: *Gợi ý đáp án:*

** HS tìm và phân tích những câu văn bộc lộ trực tiếp cảm xúc, suy nghĩ của tác giả khi nói về các hàng bánh đậu ở Hà Nội:*

- Tôi không có cái kiêu vọng bắt buộc người khác phải theo cái quyết định của mình. Nhưng tôi có quyền để đưa ra quyết định của mình!

- Tôi thì ưa thích thứ bánh đậu của Hàng Gai hơn, vì giản dị và mộc mạc.

- Đậu thì nguyên chất đậu, và hương thơm cũng chỉ là hương riêng của bột đậu xanh.

=> Những câu văn này thể hiện cảm xúc chân thành, gu thẩm mỹ tinh tế và sự tự do trong cảm nhận của người viết. Giọng văn vừa trò chuyện thân mật, vừa thể hiện niềm tự hào về văn hóa ẩm thực Hà Nội.

Câu 6: *Gợi ý đáp án:*

* Chủ đề của văn bản: Ca ngợi vẻ đẹp của ẩm thực Việt Nam, đặc biệt là nghệ thuật làm bánh đậu của người Hà Nội – tinh tế, giản dị và thanh tao.

* Cơ sở xác định:

- Nhan đề.

- Các sự kiện chính.

- Nội dung xuyên suốt nói về bánh đậu từ xưa đến nay.

- Người viết bày tỏ cảm xúc, nhận xét, đánh giá về hương vị và nét đẹp văn hóa.

Câu 7: *Gợi ý đáp án:*

* *Câu văn thể hiện lời văn tùy bút như lời trò chuyện tâm tình:*

“Tôi không có cái kiêu vọng bắt buộc người khác phải theo cái quyết định của mình. Nhưng tôi có quyền để đưa ra quyết định của mình!”

=> Giọng văn tự nhiên, gần gũi, như đang trò chuyện với bạn đọc. Gợi cảm giác thân mật, chân thực, khiến người đọc dễ đồng cảm và yêu mến cách nhìn đời của tác giả.

Câu 8: *HS nêu ấn tượng và lí giải theo cảm nhận, suy nghĩ của mình.*

Câu 9: *HS chọn được món ăn và đề xuất được giải pháp phù hợp.*